

BERGSSTATEN

Sid 1(10)
2017-12-12
Dnr BS 69-1036-2017
SGU 21-2925/2016

Rapportering av regeringsuppdrag Tillsyn av undersökningsarbeten enligt minerallagen

Innehåll

Sammanfattning	3
1. Uppdraget	4
1.1 Bakgrund	4
1.2 Metodik och avgränsning	4
2. Bergsstatens tillsyn av undersökningsarbeten enligt minerallagen	5
2.1 Minerallagens bestämmelser om tillsyn	5
2.2 Nuvarande tillsyn av undersökningsarbeten vid prospektering	5
2.2.1 Registrering och fastställande av arbetsplaner	6
2.2.2 Tillsyn vid missförhållanden och tvist om ersättning	6
2.3 Tillsyn när giltighetstiden för undersökningstillstånd har löpt ut	6
3. Redovisning och analys av utförd tillsyn år 2010-2016	7
3.1 Statistik över ärenden år 2010-2016	7
3.2 Arbetsplaner	7
3.3 Tillsynsärenden	8
4. Förslag till metodik och behov av resurser	8
4.1 Tillsyn kopplad mot arbetsplaner	9
4.2 Fältinspektion av undersökningsarbeten	9
4.3 Samordning av tillsyn med länsstyrelsen	10
4.4 Behov av utökade resurser för olika ambitionsnivåer	10

Förord

Följande rapport är resultatet av ett regeringsuppdrag till Bergsstaten (uppdrag nummer 8 enligt regeringsbeslut den 20 december 2016).

Författare till rapporten har varit gruvingenjörerna Mats Aunes och Eva Svensson.

Beslut om publicering av rapporten har fattats av bergmästare Åsa Persson.

Åsa Persson

Luleå den 12 december 2017

Sammanfattning

Bergsstaten har av regeringen fått i uppdrag att utveckla en metodik för systematiskt granskningsarbete och tillsyn av de undersökningsarbeten (prospektering) som bedrivs med tillstånd enligt minerallagen (1991:45). I arbetet har Bergsstaten analyserat tillsyns-ärenden som inkommit mellan åren 2010 och 2016.

Under perioden har Bergsstaten registrerat mellan 114 och 243 giltiga arbetsplaner per år. Antalet registrerade arbetsplaner varierar i huvudsak med antalet gällande undersökningstillstånd. Bergsstaten har under samma period fastställt mellan 0 och 12 arbetsplaner per år, vilket utgör en mycket liten del (0 - 6 %) av det totala antalet gällande arbetsplaner. I de flesta fall blir alltså arbetsplaner gällande utan att dessa fastställs av Bergsstaten.

I genomsnitt har Bergsstaten under samma period hanterat mellan 2 och 10 tillsynsärenden per år, mestadels gällande klagomål på bristfällig arbetsplan, att prospektören inte följt gällande arbetsplan samt tvist om ersättning efter uppkomna skador och intrång till följd av undersökningsarbeten.

Ingen skillnad i antal eller typ av tillsynsärenden går att urskilja före respektive efter år 2014, d v s det år lagändringar infördes med syfte att stärka inflytandet över arbetsplanerna för fastighetsägare och innehavare av särskild rätt. En översiktlig granskning har utförts av ett slumpmässigt urval av arbetsplaner som upprättats med stöd av den nya lagstiftningen. Granskningen visar att brister förekommer i arbetsplanernas innehåll.

Bergsstaten har tagit fram en metodik för genomförande av en systematisk tillsyn av undersökningsarbeten. Målsättningen med tillsynen är att prospektering ska utföras i enlighet med minerallagens bestämmelser och att störningar och missförhållanden ska minimeras.

1. Tillsynen av prospektörernas arbetsplaner bör förstärkas och göras mer systematisk. En utökad granskning bör ske av arbetsplanernas innehåll och på vilket sätt prospektörer kommunicerar arbetsplanen med berörda parter.
2. Den förebyggande tillsynen bör förbättras genom utökad information och rådgivning om minerallagen och vilka krav som ställs vid genomförande av undersökningsarbeten och upprättande av arbetsplaner. Systematiska insatser bör omfatta samtliga tillståndshavare men särskilt fokus bör ställas på nya aktörer på prospekteringsmarknaden.
3. Fältinspektioner bör genomföras för ett urval av undersökningsarbeten för att följa upp resultaten av prospekteringsverksamheten.

En utökad systematisk tillsyn enligt föreslagen metodik kräver förstärkning av Bergsstatens resurser. Vid val av ambitionsnivå för tillsynen föreslår Bergsstaten att resurserna förstärks med 1,5 årsarbetskrafter vilket bedöms kosta 2,27 miljoner kronor per år. Ett sätt för staten att delfinansiera en utökad tillsyn är att höja ansökningsavgifterna för de tillstånd som Bergsstaten handlägger.

Bergsstaten föreslår att utvärdering av vunna erfarenheter från ett förstärkt tillsynsarbete ska göras årligen. Efter ca tre år bör det göras en mer omfattande behovsutredning av tillsynens omfattning och inriktning.

Bergsstaten bedömer att samordningen av tillsynen mellan Bergsstaten och länsstyrelsen kan förbättras, främst genom en utökad dialog men även vid deltagande i gemensamma tillsynsbesök. Målsättningen bör vara att minska osäkerheten om vilken myndighet som

ska agera (med stöd av minerallagen respektive miljöbalken) när missförhållanden påkallas.

En översyn bör utföras av minerallagen vad avser ansvar och befogenhet (för Bergsstaten eller annan aktör) att utöva tillsyn över undersökningsarbeten efter att ett undersökningstillstånd har upphört att gälla.

1. Uppdraget

Bergsstaten har i regleringsbrev för 2017 för SGU (Sveriges geologiska undersökning) fått i uppdrag att utveckla en metodik för systematiskt granskningsarbete och tillsyn av de undersökningsarbeten som bedrivs med tillstånd enligt minerallagen (1991:45) och mineralförordningen (1992:285). Redovisningen ska beskriva de faktorer som föranleds av de senaste ändringarna i minerallagen respektive effekter av övergångsbestämmelser med anledning av dessa. Myndigheten ska inom ramen för arbetet redovisa det behov av såväl utökade finansiella som personella resurser som ett genomförande av metodiken medför. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) senast den 15 december 2017.

1.1 Bakgrund

Regeringsuppdraget tar sikte på att utveckla en systematisk tillsyn över undersökningsarbeten som genomförs med stöd av minerallagen med hänsyn tagen till de ändringar i lagstiftningen som infördes år 2014 (SFS 2014:782). Ändringarna berör i huvudsak 3 kapitlet och ställer utökade krav på prospektören (innehavare av undersökningstillstånd eller bearbetningskoncession) att ta hänsyn till och informera fastighetsägare och innehavare av särskild rätt innan undersökningsarbeten påbörjas. Förändringen har medfört krav på utökat innehåll i arbetsplanen med syfte att berörda parter ska få den information de behöver för att kunna tillvarata sina rättigheter. Den nya lydelsen av 3 kap gäller för undersökningstillstånd och bearbetningskoncessioner som beviljats efter den 1 augusti 2014, vilket framgår av övergångsbestämmelsen.

Bergsstatens nuvarande tillsyn av undersökningsarbeten som genomförs med stöd av minerallagen utförs huvudsakligen i samband med att någon (oftast fastighetsägare eller ägare av särskild rätt) muntligt eller skriftligt påkallar ett missförhållande.

1.2 Metodik och avgränsning

Bergsstaten har vid genomförande av uppdraget analyserat antal och typ av tillsynsärenden som inkommit till myndigheten mellan år 2010 och 2016. Jämförelser har utförts av ärendestatistiken före respektive efter år 2014 för att se om några skillnader kan urskiljas till följd av ändringar i lagstiftningen angående arbetsplaner.

En översiktlig granskning har utförts av innehållet i ett slumpmässigt urval av arbetsplaner som upprättats med stöd av den nya lagstiftningen, vilken gäller för arbetsplaner som är kopplade till undersökningstillstånd som beviljats efter den 1 augusti 2014.

Bergsstatens tillsyn enligt minerallagen kan delas in i tillsyn av undersökningsarbeten (prospektering) samt tillsyn av pågående gruvdrift. I den följande redovisningen behandlas inte tillsyn av gruvdrift.

2. Bergsstatens tillsyn av undersökningsarbeten enligt minerallagen

2.1 Minerallagens bestämmelser om tillsyn

Enligt 15 kap. 1 § minerallagen utövas tillsynen över efterlevnaden av minerallagen och villkor eller föreskrifter meddelade med stöd av lagen av bergmästaren. Av 15 kap. 2 § framgår att tillsynen omfattar den som har tillstånd men även annan som utövar verksamhet enligt minerallagen. Den som utövar verksamhet enligt minerallagen ska lämna upplysningar och tillhandahålla handlingar som bergmästaren behöver för tillsynen. Verksamhetsutövaren ska även i den omfattning som behövs ge bergmästaren tillträde till anläggningar och områden där arbeten enligt minerallagen bedrivs, bergmästaren ges därmed möjlighet att besikta ett tillståndsområde.

Bergmästaren har i enlighet med 15 kap. 3-5 §§ minerallagen möjlighet att meddela föreläggande, förelägga om vite samt att förbjuda arbeten med omedelbar verkan. Förelägganden kan meddelas när en tillståndshavare inte fullgör sina skyldigheter enligt minerallagen, till exempel när arbeten som utförs inte sker i enlighet med arbetsplanen. Som ytterligare sanktion kan bergmästaren meddela vitesföreläggande om tillståndshavaren inte följer vad bergmästaren har föreskrivit. Bergmästaren kan förbjuda arbete inom tillståndsområdet om arbetet bedrivs på sådant sätt att det uppkommer uppenbar fara för allmänt eller enskilt intresse, sådant beslut från bergmästaren gäller omedelbart och får verkställas.

De överträdelser av minerallagen som kan medföra straffansvar i form av böter eller högst sex månaders fängelse, anges i 15 kap. 6 § 1 stycket 1-5 och 2 stycket minerallagen. Beträffande prospekteringsarbeten gäller enligt 1 stycket 1-2 att den som uppsåtligt eller av oaktsamhet,

- bedriver undersökningsarbete i strid med bestämmelserna om krav på undersöknings-tillstånd eller bearbetningskoncession,

- påbörjar undersökningsarbete utan att iaktta vad som föreskrivs i 3 kap. 3 § om ställande av säkerhet eller utan att det finns en gällande arbetsplan enligt 3 kap. 5 c § första stycket eller 5 d § andra stycket,

kan komma att dömas till straffansvar.

2.2 Nuvarande tillsyn av undersökningsarbeten vid prospektering

Bergsstatens nuvarande tillsyn av undersökningsarbeten som genomförs med stöd av minerallagen utförs i samband med att någon (oftast fastighetsägare eller innehavare av särskild rätt) muntligt eller skriftligt påkallar ett missförhållande. Tillsynen är vanligen kopplad till vad som anges i prospektörens arbetsplan eller till tvist om ersättning efter uppkomna skador och intrång som uppstått till följd av undersökningarna.

Förebyggande tillsyn sker i begränsad omfattning genom Bergsstatens rådgivning och information om minerallagstiftningen med prospektörer och gruvbolag. Detta sker vid möten och vid föredrag på konferenser, utbildningar och liknande arrangemang. En broschyr med information om minerallagen och vilka rättigheter som sakägare har bifogas av Bergsstaten i samband med att underrättelser skickas ut till sakägarna när ett undersökningstillstånd har sökts.

Som jämförelse kan nämnas att tillsynen över pågående gruvdrift utförs mer systematiskt med bland annat genomförande av årliga inspektioner med syfte att kontrollera att verksamheten utförs i enlighet med minerallagens bestämmelser.

2.2.1 Registrering och fastställande av arbetsplaner

Vad en arbetsplan ska innehålla samt på vilket sätt prospektören ska kommunicera planen med fastighetsägare och innehavare av särskild rätt framgår i 3 kap. 5 § minerallagen. En lagändring genomfördes år 2014 med syfte att stärka inflytandet över arbetsplanerna för fastighetsägare och innehavare av särskild rätt. Den nya lydelsen av 3 kap gäller för undersökningstillstånd och bearbetningskoncessioner som beviljats efter den 1 augusti 2014, vilket framgår av övergångsbestämmelsen.

En gällande arbetsplan innebär en rätt att utföra undersökningsarbeten i enlighet med planen. Arbetsplanen blir gällande om ingen av fastighetsägare eller innehavare av särskild rätt inkommer med invändningar till prospektören inom tre veckor efter att de delgivits arbetsplanen. I kontakten mellan parterna kan synpunkter föras fram och förhandling ske om utförandet av undersökningsarbetet och regleringen av skador och intrång för att nå överenskommelse och därmed en giltig arbetsplan. Denna process sker helt utan Bergsstatens insyn eller medverkan. När en arbetsplan har blivit giltig ska prospektören skicka en kopia till Bergsstaten för kännedom och registrering.

Om överenskommelse inte kan nås, trots förhandlingar, mellan prospektören och fastighetsägare eller innehavare av särskild rätt kan prospektören skicka in arbetsplanen till Bergsstaten och begära att den ska fastställas. Myndigheten utreder om de åtgärder som beskrivs i arbetsplanen är nödvändiga för en ändamålsenlig undersökning och inte medför så stora olägenheter för sakägarna att olägenheterna överväger tillståndshavarens intresse av att få utföra arbetena. Framförda invändningar, ersättningsanspråk för skador och intrång, önskemål om begränsningar i prospekteringsverksamheten etc. kommuniceras mellan parterna. Efter att Bergsstaten fastställt arbetsplanen genom beslut (med eventuella villkor) blir arbetsplanen giltig vilket gör att undersökningsarbeten i enlighet med beslutet kan påbörjas.

2.2.2 Tillsyn vid missförhållanden och tvist om ersättning

När ett missförhållande påkallas utför Bergsstaten en kontroll av om det finns ett gällande undersökningstillstånd över området, vem som innehar tillståndet, om det finns en giltig arbetsplan samt om prospektörens arbeten har utförts i överensstämmelse med planen. Inkomna uppgifter kommuniceras med prospektören och den klagande innan myndigheten avgör frågan i ett beslut. Sådana tillsynsärenden kan exempelvis handla om bristfällig städning av borrhälsar och kvarlämnade borrhör.

När tvist uppstår om ersättning för skador och intrång kan Bergsstaten efter utredning och kommunikering besluta i ärendet. Ärenden kan exempelvis handla om skador på skog eller påverkan på rennäringen till följd av undersökningsarbeten.

2.3 Tillsyn när giltighetstiden för undersökningstillstånd har löpt ut

Av 15 kap. 2 § minerallagen framgår att bergmästarens tillsynsansvar avser den som har undersökningstillstånd eller bearbetningskoncession och annan som utövar verksamhet enligt minerallagen. Mot bakgrund av ordalydelsen i nämnda bestämmelse åligger det sannolikt inte bergmästaren att utöva tillsyn när ett undersökningstillstånd har upphört att gälla. Det bör vidare erinras om att de sanktioner och åtgärder som bergmästaren,

med stöd av bestämmelserna i 15 kap. minerallagen, kan vidta i samband med ett tillsynsärende inte får den verkan som eftersträvas när ett tillstånd har upphört att gälla.

Frågan om vem som har det juridiska ansvaret att utreda anmälda skador orsakade av prospekteringsarbeten vid upphörda tillstånd enligt minerallagen bör utredas. Det behöver klargöras i minerallagen om det är bergmästaren eller annan aktör som är ansvarig att utreda och vidta eventuella åtgärder, när tillsynsansvaret aktualiseras, efter det att giltighetstiden har löpt ut för ett undersökningstillstånd.

Beträffande tillsynsärenden som har inletts av bergmästaren, men inte avslutats när undersökningstillståndet har upphört, bör det regleras i minerallagen om eventuell övergång av den fortsatta utredningen och till vilken annan aktör ansvaret ska övergå. En översyn bör utföras av lämpligheten för bergmästaren att tillämpa nuvarande tillsynsåtgärder enligt 15 kap. minerallagen när tillstånd upphört att gälla. Översynen bör omfatta behov av eventuella ytterligare befogenheter och förtydligande om tillsynsansvar fortsatt ska gälla (för bergmästaren eller annan aktör) även efter att tillståndet har upphört.

3. Redovisning och analys av utförd tillsyn år 2010-2016

Bergsstaten har analyserat antalet ärenden som berör registrering och fastställande av arbetsplaner samt genomförda tillsynsärenden över undersökningsarbeten mellan år 2010 och 2016. Syftet har varit att dels belysa omfattning och karaktär av tillsynen, dels analysera ärendestatistiken före respektive efter år 2014 för att se om några skillnader kan urskiljas till följd av ändringar i lagstiftningen angående arbetsplaner.

3.1 Statistik över ärenden år 2010-2016

I nedanstående tabell redovisas statistik över antal gällande undersökningstillstånd, registrerade respektive fastställda arbetsplaner samt tillsynsärenden för åren 2010-2016. Uppgifterna har hämtats från SGU:s årsrapporter samt från Bergsstatens diarium.

	ÅR						
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Gällande undersökningstillstånd	1197	1139	1114	959	776	665	604
Registrerade arbetsplaner	215	243	185	144	114	115	120
Fastställda arbetsplaner	0	1	12	5	6	6	5
Tillsynsärenden prospektering	5	6	10	8	5	2	3

3.2 Arbetsplaner

Antalet arbetsplaner som registrerats hos Bergsstaten under perioden uppgår årligen till mellan 114 och 243. Antalet arbetsplaner varierar med nästan 100 % mellan åren vilket korrelerar väl med variationen i antal gällande undersökningstillstånd.

Bergsstaten har under samma period fastställt mellan 0 och 12 arbetsplaner per år, vilket utgör en mycket liten del (0 - 6 %) av det totala antalet gällande arbetsplaner. Enligt sta-

tistiken blir således de flesta arbetsplaner gällande utan att myndigheten behöver fastställa dessa genom beslut.

Bergsstaten noterar att en närmare granskning av hur arbetsplanprocessen fungerar sedan lagändringen år 2014 inte låter sig göras med ledning av den ärendestatistik, med relativt få tillsynsärenden, som nu redovisas. En möjlighet till bättre insyn i frågan kan därför vara att upprepa den relativt omfattande intervjuundersökning som regeringskansliet lät genomföra år 2012.

En översiktlig granskning har utförts av ett slumpmässigt urval av arbetsplaner som upprättats med stöd av den nya lagstiftningen (arbetsplaner kopplade till undersökningstillstånd som beviljats efter den 1 augusti 2014). I granskningen har arbetsplanernas innehåll jämförts med kraven som anges i 3 kap 5 § minerallagen. Granskningen visar att brister i arbetsplanernas innehåll förekommer, vanliga brister gäller avsaknad av:

- en beskrivning av vad en arbetsplan är och uppgift om att den som berörs av arbetsplanen har möjlighet att påverka innehållet i den genom att invända mot den
- uppgift om att den som berörs av arbetsplanen har rätt att på begäran få en under rättelse om när arbetet på fastigheten ska påbörjas

Brister har även noterats angående ofullständiga uppgifter angående form av säkerhet som prospektören ställt. I några fall är det även oklart om fastighetsägare och innehavare av särskild rätt har delgivits arbetsplanerna på ett korrekt sätt.

3.3 Tillsynsärenden

Antalet beslutade tillsynsärenden vid prospektering uppgår till mellan 2 och 10 per år. Ärendena gäller till stor del klagomål på bristfällig arbetsplan, att prospektören inte följt gällande arbetsplan samt tvist om ersättning efter uppkomna skador och intrång till följd av undersökningsarbeten.

Bergsstaten konstaterar att antalet beslut i tillsynsärenden är relativt få och i huvudsak varierar med antalet gällande undersökningstillstånd. Ingen övrig skillnad i antal eller typ av tillsynsärenden går att urskilja före respektive efter att lagändringar infördes år 2014.

4. Förslag till metodik och behov av resurser

Med utgångspunkt i den redovisade analysen av tillsynsärenden år 2010-2016 lämnar Bergsstaten följande förslag till metodik för systematiskt granskningsarbete och tillsyn av undersökningsarbete som bedrivs med tillstånd enligt minerallagen.

Målsättningen med tillsynen är att prospektering ska utföras i enlighet med minerallagens bestämmelser och att störningar och missförhållanden på grund av undersökningsarbeten ska minimeras. Föreslagen tillsynsmetodik kan genomföras med olika ambitionsnivåer. I nedanstående redovisning har Bergsstaten valt att exemplifiera ett utförande av ett antal systematiska tillsynsåtgärder.

En närmare fördelning av resurser på de olika tillsynsmomenten som beskrivs nedan (registrering och fastställande av arbetsplaner, beslut i tillsynsärenden, förebyggande tillsyn och fältinspektioner) bör utföras efter att erfarenheter av faktiska tillsynsinsatser har vunnits. När praktiskt tillsynsarbete väl har påbörjats kommer problembilden att för-

djupas och detaljplanering av tillsynen blir möjlig att utföra. De insatser som visar sig vara mest effektfulla kommer därefter att prioriteras.

4.1 Tillsyn kopplad mot arbetsplaner

Registrering av arbetsplaner (ca 120-240 stycken per år) fortgår som tidigare men en utökad granskning bör ske av planens innehåll och på vilket sätt sakägare har delgivits. De upprättade arbetsplanerna jämförs med kraven i 3 kap. 5-5a §§ minerallagen. Återkoppling sker därefter till prospektören, via möten och/eller skriftlig information om vilka brister som måste rättas till för att arbetsplanen ska anses ha erforderligt innehåll.

Utförande av intervju- eller enkätstudier bland fastighetsägare och ägare av särskild rätt bör övervägas. Sådan information kan ge fördjupad kunskap om processen med arbetsplaner och på vilket sätt dessa kommuniceras.

Förebyggande tillsyn bör ske i form av information och rådgivning om minerallagen och vilka krav som ställs vid genomförande av undersökningsarbeten, upprättande och kommunicering av arbetsplaner. Systematiska insatser bör omfatta samtliga tillståndshavare men särskilt fokus bör ställas på nya aktörer på prospekteringsmarknaden. Tillsynen utförs vid möten och/eller genom utskick av skriftlig information.

Fastställande av arbetsplaner sker för närvarande genom beslut av Bergsstaten och endast efter begäran från en tillståndshavare. Myndigheten beslutar även i inkommande ärenden som rör **tvist om ersättning för skador och intrång** efter utförda undersökningsarbeten. Dessa beslut tas endast när ett ärende initieras utifrån varför ingen förändring i tillsynens omfattning föreslås för dessa ärendetyper.

4.2 Fältinspektion av undersökningsarbeten

Fältinspektion av undersökningsarbeten bör ske vid ett urval av de arbeten som utförs med stöd av en gällande arbetsplan (totalt ca 120-240 stycken per år). Inspektion kan ske vid såväl oanmälda som föranmälda fältbesök tillsammans med prospekterings- eller gruvbolag och eventuell entreprenör. Kontrollen omfattar överrensställningen mellan uppgifterna i arbetsplanen och utförda arbeten. Vid borrhälsplatser sker kontroll efter avslutat arbete, notering angående städning av borrhälsplatser och kapning av uppstickande borrhälsöppningar.

Fältinspektioner är en resurskrävande metod vilket kräver att ett systematiskt urval av tillsynsobjekt utförs. Insatser bör främst omfatta sådan prospektering som har störst risk för att skador och intrång ska uppstå, exempelvis vid borrhälsöppningar.

Det är svårt att bedöma i vilken omfattning fältinspektioner kan utföras i praktiken eftersom flera av de inverkande faktorerna är svåra att uppskatta, osäkerheten är därför stor i denna del. Antalet undersökningsarbeten som utförs kan variera med 100 % mellan olika år. Vid prospektering på avlägsna platser, ibland inom väglöst område, kan tillgängligheten vara begränsad och kräva långa restider. Säsongen som är lämplig för fältinspektion är begränsad, främst på grund av ljus-, snö- och temperaturförhållanden. Om syftet är att inspektera pågående prospektering krävs en koordinering (i tid och plats) av besöket tillsammans med prospektören och dess eventuella entreprenör. En inspektion av resultatet efter genomförd prospektering kräver förnyat besök på platsen. Bergsstaten saknar erfarenhet av att utföra fältinspektioner i större omfattning. Sammantaget blir därför osäkerheten stor i bedömningen av i vilken omfattning fältinspektioner kan utföras i praktiken.

4.3 Samordning av tillsyn med länsstyrelsen

Bergsstaten noterar att tillsynsansvaret mellan Bergsstaten och länsstyrelsen för mineral-lagen respektive miljöbalken i vissa delar överlappar varandra vilket skapar osäkerhet om vilken myndighet som bör agera när tillsyn påkallas. Detta sker exempelvis när undersökningsarbeten medfört att grundvatten läcker ut ur kvarlämnade borrhör vilket påverkar omkringliggande skogsmarker. Bergsstaten bedömer att samordningen av tillsy-nen mellan Bergsstaten och länsstyrelsen kan förbättras, främst genom en utökad dialog men även vid deltagande i gemensamma tillsynsbesök i fält. Målsättningen bör vara att minska osäkerheten om vilken myndighet som ska agera (med stöd av mineralagen re-spektive miljöbalken) när missförhållanden påkallas. Inför planering av fältinspektioner av undersökningsarbeten bör därför en inbjudan även skickas till länsstyrelsen.

4.4 Behov av utökade resurser för olika ambitionsnivåer

I nedanstående tabell framgår exempel på tre olika ambitionsnivåer, nivå 1-3, för ett genomförande av systematisk tillsyn av undersökningsarbeten. Tabellen inkluderar en uppskattning av behov av personell och finansiell förstärkning vid Bergsstaten.

Nivå	Gransk- ning AP	Info/råd- givning	Fältin- spektion*	Årsar- betskraft	Kostnad per år (kkkr)		
					Personal	Omkostnad fältbesök	Totalt
1	Alla	Ja	100 %	3	4 280	630	4 910
2	Alla	Ja	20 %	1,5	2 140	126	2 270
3	Alla	Ja	<5 %	1	1 430	32	1 460

**andel av undersökningsarbeten som bedrivs med gällande arbetsplan (AP), i genom-snitt 180 arbetsplaner per år under perioden 2010-2016*

Granskning av arbetsplaner samt information och rådgivning (förebyggande tillsyn) be-döms vara de mest resurseffektiva insatserna och bör därför prioriteras för samtliga am-bitionsnivåer.

Andelen fältinspektioner skiljer nivåerna åt. Behovet av tillsyn i fält kan ifrågasättas för undersökningsarbete som utförs under kort tid och med en relativt liten påverkan (i form av skador och intrång) för sakägare, exempelvis vid vissa geofysiska mätningar av berg-grunden. Bergsstaten bedömer att det inte är rimligt ur effektivitetssynpunkt att inspekte-ra samtliga (120-240) undersökningsarbeten som bedrivs med gällande arbetsplan.

Bergsstaten föreslår att en systematisk tillsyn av undersökningsarbeten ska utföras mot-svarande ambitionsnivå 2 i ovanstående exempel. Behovet av förstärkning av Bergsstata-tens resurser uppgår till 1,5 årsarbetskrafter vilket, inkluderat lönekostnad med påslag samt omkostnader för att genomföra fältinspektioner, bedöms kosta 2,27 miljoner kronor per år.

Ett sätt för staten att delfinansiera en utökad tillsynsverksamhet är att höja ansöknings-avgifterna för de tillstånd som Bergsstaten handlägger. År 2016 uppgick dessa avgifter till totalt 8 371 621 kr.

Bergsstaten föreslår att utvärdering av vunna erfarenheter från ett förstärkt tillsynsarbete ska göras årligen. Efter ca tre år bör det göras en mer omfattande behovsutredning av tillsynens omfattning och inriktning.